

Husdyrbruget i 1917

med særligt Henblik paa Kvægavlen og Kvægbruget.

Af Statskonsulent *Axel Appel*.

(Sluttet fra Side 321.)

Produktionen og Udførselen af Fedevarer.

Dennes Kaar i 1917 er tidligere løselig berørt i denne Artikel. Situationen er jo fremdeles denne, at vi, hvad Fedevareproduktionen angaar, saavel med Hensyn til dens Art og Omfang, som til Eksportens Størrelse og Fordeling til Udlandet, intet officielt, ingen statistiske Data har at holde os til. Alligevel er Hovedsituationen trods manglende Enkeltheder — ganske aabenbar, og det er jo med Hensyn til selve Produktionen denne, at Udelukkelsen fra at faa vore sædvanlige Tilførsler her til Landet af Korn og Oliekager — i Forbindelse med den ringe Høst i 1917 — har tvunget Produktionen af Fedevarer — særlig for Flæskets Vedkommende — langt ned under det Niveau, som ellers har været normgivende for de senere Aar. Svinene, som de af vore Husdyr, der med Hensyn til deres Ernæring er Menneskenes haardeste Konkurrenter, er det først og fremmest gaaet ud over. Deres Antal er i Aarets Løb gaaet tilbage med tiltagende Hurtighed, og meget af det til Slagterierne i Aarets sidste Halvdel leverede har været af

liden Vægt og mangelfuld Kvalitet. Under saadanne Forhold og med et meget stort Forbrug af Flæsk her hjemme, har Eksporten selvfølgelig kun været lille.

Smørproduktionen har jo vist sig langt mere modstandskraftig mod Tidens nedbrydende Tendenser, men ogsaa denne vil jo for 1917 være mindsket i meget betydelig Grad af de alt anførte Aarsager: Nedgang i Koantallet, daarlig Græsning i Forsommeren og Mangel af Oliekager i Aarets sidste Maaneder. Den eksporterede Smørmængde vil yderligere være paavirket af det, paa Grund af Margarinemangel, stærkt stigende Hjemmeforbrug.

Hvad vor Afsætning af de udførte Fedeverer angaar, da har det, trods alle gjorte Anstrængelser og bragte Ofre fra Landbrugets Side, ikke været muligt at opretholde de gamle Markeder i tilnærmelsesvis samme indbyrdes Forhold. Det engelske Smørmarked — vort tidligere Hovedmarked — er i 1917 efterhaanden blevet af ganske underordnet Betydning — og har maattet opgives foreløbig.

Vedrørende Smørpriserne i 1917, da maa disse som Helhed betragtes som tilfredsstillende under de givne Forhold. I Henhold til det ogsaa for 1917 fastsatte Afregningstal har Gennemsnitsprisen for Kalenderaaret været 180.3 Øre mod 154.4 for 1916 pr. $\frac{1}{2}$ kg. Fra et Afregningstal af 182.5 i Januar gik dette — grundet paa den skærpede Blokades Indtræden d. 1. Februar og alt hvad den medførte af Tab og forøgede Fragtudgifter m. m. — ned til 159 i Februar, 150.25 i Marts og 143.5 i April, for derefter atter at hæve sig jævnt til 224 i November — og fra 1. December 1917 er der, paa Grundlag af Overenskomst mellem Mejeriernes Fællesorganisation og Staten, i Lov af 10. December 1917 fastsat en Pris af 2.30 Kr. pr. $\frac{1}{2}$ kg til Producenterne. — Da vi er kommen paa Ration her hjemme ogsaa med Hensyn til Smørforbruget, er der opretholdt en ikke ubetydelig Eksport af Smør til høje

Priser. Om hele dette Forhold, saavel som om Oste-
produktionen og dennes økonomiske Betydning for
Mejeribrugets — eller rettere Kvægbrugets — Økonomi
i det forløbne Aar, henvises der til Prof. *B. Bøggilds*
»Mælkeribruget i Danmark 1917« i 4. Hæfte 1918 af nær-
værende Tidsskrift.

Vedrørende Flæskeproduktionen og Flæske-
udførselen i 1917 har vi heller ikke bestemte statisti-
ske Data at støtte os til. For Svineproduktionen i sin
Helhed har Aaret 1917 — som alle véd — været saare
trangt og abnormt. Det er gentagende berørt, at de
manglende Tilførsler af Korn og Majs i første Linie
maatte komme til at gaa ud over Svineholdet. De fore-
tagne Svinetællinger viser til Overflod Svineprodukti-
onens stærkt aftagende Rolle i 1917. Den 12. Juni 1917
var der endnu her i Landet 1.650.623 Svin; den 5. De-
cember kun 788.814 Svin og 5. Febr. 1918 kun 511.759.
— De danske Andelsslagteriers Fællesnotering opretholdt
en Prisnotering af fra 180.5 til 192 Øre i Aarets første
4 Maaneder for bedste Kvalitet; herefter kom en meget
stærk Nedgang, særlig i Juni-Juli til 136.00 og 139.50,
altsammen som Maanedsgennemsnitspris — med Stig-
ning igen fra Midten af Juli op til ca. 173 Øre for
Aarets 3 sidste Maaneder pr. kg slagtet Vægt. Aarets
Gennemsnitspris i Følge denne Notering blev 168.6 Øre
pr. kg slagtet Vægt. — Mangel paa Korn til dermed at
gøre Svinene færdige har nødvendiggjort Afhændelsen
af mange, i høj Grad undervægtige Svin af tarvelig Kva-
litet, et økonomisk utilfredsstillende Forhold mellem
Flæskepris og Kornpris, samt delvis rent minimale Pri-
ser paa Smaagrise, af hvilke mange ligefrem til Tider
undlivedes, dette er de Momenter, der tilsammenlagte
karakteriserer Svineholdets økonomiske Fysiognomi for
1917. —

Om Størrelsen af Udførselen af levende Kvæg
og Kød i 1917 foreligger der, som for de øvrige Fede-
varegrupper, ingen officielle Data. At denne har været

endog meget stor — ja endnu større end for 1916 — og altsaa den største hidtil, derom kan der næppe være Tvivl. Rekord for 1916 med Hensyn til Udførselsmængden er saaledes blevet slaaget, hvorimod Priserne i 1917 — om end i og for sig ganske gode, naar henses til Aarets Gennemsnitsnotering — ikke har været paa Højde med Priserne i 1916.

Kvægindkøbet til vore sydlige Naboer har atter været paa Centraleinkaufs Hænder, og ikke blot gik Prisskalaen for de forskellige Klasser ned med 10 Øre pr. $\frac{1}{2}$ kg omkring ved 1. August, saa Priserne da blev 60 for Prima, 55 for 1. Kl., 48 for 2. og 38 for 3. Kl., men Klassificeringen — særlig for de nederste Klasser — var i Perioden 1. Januar—1. August skærpet og en yderligere Skærpelse fandt Sted samtidig med Prisskalaens Nedgang og fulgtes af mere eller mindre rigorøse Bestemmelser vedrørende Fodring og Vanding af Eksportkvæget. Skøndt Klasse-Standarten opretholdtes i denne Periode — Jan.-August — var dog de Priser, som Sælgerne fik, stadig nedadgaaende, fordi Klassificeringen var streng, og Københavns Notering viser saaledes ogsaa en stadig Nedgang i Priserne, fra 128 Øre pr. $\frac{1}{2}$ kg sl. Vægt for 1. Kl. Stude og Kvier i Januar ned til 109.6 og 110 Øre, som maanedlig Gennemsnitspris for henholdsvis August og September.

Fra Slutningen af September forhøjes Prisen paa Prima og 1. Kl. med 1 Øre til henholdsvis 61 og 56, mens Prisen paa 2. og 3. Kl. gaar ned med henholdsvis 1 og 2 Øre, altsaa til 47 og 36, en Cadeau til Kvaliteten — og endelig ved den nye Overenskomst med Tyskerne, som traadte i Kraft 1. December, forhøjedes Klassificeringen med henholdsvis 9, 9, 10 og 10 Øre, altsaa atter til 70 Øre for prima, 65 Øre for 1. Kl. samt 57 og 46 for 2. og 3. Klassen, en betydningsfuld Ændring, der samtidig fulgtes af andre, og December Maanedts Gennemsnitsnotering i København naaede 138.5 Øre, hvilket var 10 Øre mere end ved Aarets Begyndelse. 1

Midtsommers- og Høsttiden — iberegnet September — var Sælgerne vanskeligt stillede. Mangel paa Kraftfoder og navnlig den tarvelige Sommergræsning med sikre Udsigter til en daarlig Høst med deraf følgende triste Udsigter for at kunne fodre igennem i Vinteren 1917—18 maatte medføre yderligere Indskrænkninger i Kvægbestanden, og da Priserne stadig var nedadgaende, medførte alle de her fremførte Momenter en ikke ringe Nervøsitet hos mange Landmænd, der særlig i August og September afhændede en betydelig Del Kvæg, hvori blandt mange unge 1—2 Aars Dyr afhændedes i mer eller mindre mager Tilstand til meget lave, altfor lave Priser, hvilket var beklageligt. — Aarets sidste tre Maaneder bragte en mere tilfredsstillende Situation. I Hjemmemarkedet og i Norge fik de tyske Opkøbere en virkningsfuld Konkurrence, saa de efterhånden rømmede Markederne og mildnede Klassificeringen, meget heldigt paavirket af det danske Tilsynsudvalgs Medlemmer. Den gode Græsning i Eftersommer og Efteraar i Forbindelse med en god Roeavl, gav Ro og Tilbageholdenhed i betimelig Grad hos Sælgerne. Prisskalaens Forhøjelse fra 1. December, samt Hjemmemarkedets Købevne og anden Konkurrence, skabte gode Forhold og stor Fremgang i Priserne i Aarets sidste Maaned. —

Vedrørende Svingningerne i vor Kvægbestands Størrelse og Gruppfordeling i Krigsaarene 1914—17 giver Statistisk Departement følgende Oversigt i »Statistiske Meddelelser«, 4. Række, 55. Bind, 2. Hæfte, S. 16.

	12. Juli 1917	15. Maj 1915	15. Juli 1914	Tilvækst- procenter 1914—17
Stude og Tyre over 1 Aar	189.131	156.153	164.040	+ 15.3
Kvier og Køer, som har kælvet	1.147.183	1.281.132	1.310.268	÷ 12.4
Kvier over 1 Aar (ikke kælvet)	435.339	367.243	379.439	+ 14.7
Kalve under 1 Aar	686.505	611.943	609.115	+ 12.7
Ialt Hornkvæg	2.458.158	2.416.471	2.462.862	÷ 0.2

Det samlede Antal Hornkvæg var saaledes ved Julitællingen 1917 faktisk uforandret, men Sættningen var ændret betydelig, nemlig i Retning af færre Køer og mere Opdræt. I Tidsrummet fra Julitællingen 1917 til Februærtællingen 1918 er der imidlertid sket en betydelig Formindskelse af den samlede Kvægbestand, nemlig med ca. 13 pCt., en Nedgang, der særlig falder paa Tyre og paa Kvier over 1 Aar, som ikke har kælvet, hvad der jo falder godt i Traad med, hvad foran er anført vedrørende Kvæghandelens Vilkaar og Rørelser i sidste Halvdel af 1917. — Den i 1916 som Helhed foretagne Reduktion af den danske Kvægbestand er dog næppe af større Omfang, end hvad Forholdene har nødvendiggjort, og de trufne Dispositioner i saa Henseende har overvejende været præget af, at man har taget Sigte ud over Dagen i Dag, ved i størst mulig Grad — trods fabelagtig høje Priser paa Hø, Halm og tildels Roer i Forbindelse med gode — tildels høje Kødpriser og dermed stor Fristelse til at sælge baade Grovfoderet og Kreaturerne — at bevare et forsvarligt Grundlag for den fremtidige dyriske Produktion og derigennem at gøre det muligt: først og fremmest at forsyne det danske Folk med de nødvendige Fedtstoffer og dyriske Produkter af forskellig Art, som Mælk, Smør og Kød, men ogsaa fremdeles, om end i aftagende Grad, at kunne levere Udvekslingsvarer af en saa vigtig og skattet Karakter, som de nævnte Fedevarer har vist sig at være. Denne Landmændenes rigtige og fornuftige holden igen paa de dyriske Produktionsmidler har imidlertid ikke hidtil været synderlig paaskønnet, naar der ses hen til de hidtil trufne Foranstaltninger til Sikring af Befolkningens stadige og gode Ernæring under de herskende vanskelige Forhold eller til Undgaaelse af at gribe forstyrrende ind i hele den hidtil herskende og for store Dele af Landet saa godt som eneste anvendelige Driftsform end aller højst nødvendigt, hvilket er en saare beklagelig Kendsgerning!

I nedenstaaende Oversigt over Kødpriserne, i Henhold til Gennemsnitsnoteringen paa Københavns Kvægtorv for 1. Kl. Varer (bedste Stude og Kvier), for en længere Aarrække afspejler sig paa interessant Maade de skiftende Priser og dermed ogsaa til en vis Grad Betydningen og Størrelsen af den Indtægt, som Salg af Kvæg og Kød har udgjort inden for Landbruget. Denne Side af Husdyrbruget har nu i en Aarrække været af stigende Betydning, idet de siden 1911 stadigt stigende Kødpriser har virket fremmende paa Opdrættet og dermed i sin Helhed paa Kødproduktionen.

De opgivne Tal er betalte Kroner pr. 50 kg Slagtevægt.

1899 — 42.00	1909 — 47.90
1900 — 45.60	1910 — 49.70
1901 — 45.64	1911 — 54.16
1902 — 48.00	1912 — 58.60
1903 — 51.34	1913 — 60.81
1904 — 49.52	1914 — 58.98
1905 — 50.10	1915 — 89.30
1906 — 52.20	1916 — 132.00
1907 — 51.60	1917 — 121.1
1908 — 47.90	

Gennemsnitsprisen er dalet med 11 Øre pr. $\frac{1}{2}$ kg for bedste Kvalitet eller ca. 9 pCt., men for de ringere Kvaliteter har Nedgangen været langt betydeligere. For ældre Køer (3. Klasse; Københavns Notering) var Gennemsnitsprisen for 1917 kun 61.3 mod 94.4 i 1916. Nedgangen er her ca. 35 pCt.

I Henhold til de stadigt nedadgaaende Priser paa Slagtekvæg i Aarets første Maaneder er det givet, at særlig det tidligt i Foraaret indkøbte Græskvæg atter i 1917 har maattet give et tarveligt Resultat, særlig det tidligt afhændede. Der er i Aarets sidste Halvdel solgt en Mængde Dyr i ret tarvelig Foderstand, særlig i de tidlige Efteraarsmaaneder, thi Eksportkvægets Foderstand var selvfølgelig i høj Grad præget af de vanskelige Ernæringsforhold. Alligevel maatte man overfor det

i Aarets sidste Maaneder leverede Slagtekvæg snarest undre sig over, at der, i hvert Fald paa jyske Markeder, kom saa mange Dyr frem i ganske god Foderstand, som Tilfældet var, selv om fede Dyr i egentlig Forstand var en sjælden Vare. Kvaliteten kom i Aarets sidste Maaneder mer og mer til sin Ret. Prissvingningerne for Slagtekvæget i Aarets Løb fulgtes af tilsvarende Svingninger i Prisen paa Kælvkøer. Gode Kælvkøer paa Odense Marked gik fra 600—700 Kr. ned til 350—450 i August og September, for atter at naa 600—700 Kr. i December. November-Markeder i Varde gav 600—700 Kr. — og for enkelte gode Køer 850 Kr. Faar blev efterhaanden stærkt efterspurgt til stigende Priser paa Efteraarets og Vinterens Markeder.

Kvægavlens.

I Almindelighed gælder det samme for 1917, som udtalt i min Oversigt i Fjor over 1916, at Forholdene i det hele og store, den i mange Maader ejendommelige og vanskelige Situation, under hvilken vor Kvægavl og vort Kvæghold har været stillet i de seneste Aar, ikke har været særlig gunstig eller fremmende for et Arbejde, der tager Sigte paa Kvægavlens rationelle Forbedring. Der er dog paa den anden Side næppe Aarsag til nogen højtlydende Klagesang over Udviklingens Gang i saa Henseende, selv om det havde været højst ønskeligt, at langt flere Kvægholdere, end Tilfældet har været, i disse Aar, hvor Kvægbesætningerne reduceres og maa reduceres, mere her, mindre der, og til meget høje Priser, i rigeligt Maal vilde have benyttet den enestaaende Lejlighed til at udrydde »Skravlet«, der har betinget de forholdsvis højeste Priser, og delvis ombytte dette med saadanne Avlsdyr, der, i Henhold til saavel Eksteriør som Afstamning (Ydelse) vilde være ensbetydende med en Sikring af mere tjenlige, omsætnings- og ydedygtige Individier og en dermed fremtidig øget økonomisk, dyrisk

Produktion, saa meget mere, som saadant Materiale har kunnet erholdes til en forholdsvis ringe Overpris, jævnt ført Priserne for almindeligt Handelskvæg.

Den mer eller mindre planløse Brug af mer eller mindre gode Korthornstyre til Frembringelse af et tilstøt hurtigt voksende Afkom er i Jylland forsat ogsaa i 1917, sikkert endog i udvidet Maalestok, og den har vist ogsaa faaet noget Indpas paa Øerne. Jeg gentager, hvad jeg gav Udtryk for i Fjor, at moraliserende Henvisninger til tidligere Tidens afskrækkende Erfaringer næppe bærer synderlig Frugt. Her vil man selv prøve! Og det faar man selvfølgelig have Lov til! Da her som Regel kun vil være Tale om, at saadan »Blandingsavl« iværksættes i ret tarvelige Besætninger af jydsk eller rød Race, er der forsaavidt ingen Grund til Beklagelse over disse Foreteelser fra et avlsmæssigt Standpunkt, og rent øjeblikkelig set kan det meget godt betyde en økonomisk Fordel for Vedkommende.

Ulige mere bemærkelsesværdig er den Kendsgerning, at de meget høje Kødpriser i kendelig Grad for Jyllands Vedkommende medfører en Udvidelse af Omraadet for en mere bevidst Avl og Brug af Korthornsracen, fremmet fornemlig gennem Anskaffelse og Brug af gode Korthornstyre og delvis ogsaa ved Indkøb af Korthornskvier og Køer. Denne Udvidelse forekommer fornemlig i saadanne Egne af Provinsen, hvor de naturlige Jordbunds- og Beliggenhedsforhold, i Forbindelse med Befolkningens Anlæg og Tilbøjelighed, anviser Opdrættet — Kødproduktionen — en større Plads indenfor det samlede Kvæghold end almindeligt, samt paa Grænserne af tidligere Korthornsdistrikter, men ogsaa udenfor saadanne Egne er denne Udvikling kendelig. Hvor den søges gennemført med Plan og dygtig Udholdenhed og i virkelig Erkendelse og Forstaaelse af Maal og Midler, der vil man ogsaa kunne ønske den velkommen, som Udtryk for en paaskønnelsesværdig Bestræbelse efter at opnaa yderligere Fordele gennem Kvægholdet, hvad der, for-

saavidt de herskende Konjunkturer angaar, ogsaa er rimelig Udsigt til vil naaes. Men man bør da samtidig vel erindre — og indrette sig derefter — at ogsaa indenfor et Kvæghold, bestaaende af Korthornsdyr, hvor Kødproduktionen er en betydelig Faktor — der vil ogsaa i ganske overordentlig høj Grad Køernes Aarsudbytte i Mælk og Smør, ved Siden af den værdifulde Kaly, være bestemmende for det samlede Kvægholds gode og forsvarelige Økonomi, og de Hjælpemidler til Fremme af en god, rig kvalitativ og kvantitativ Mælkeydelse — hvortil vore Kontrolforeninger i første Linie kan henregnes — maa saaledes ogsaa indenfor Korthornskvæget udnyttes.

Et Udslag af saavel Korthornsracens Landvinding, som af øget avlsmæssig Interesse blandt Korthornso opdrætterne, har vi blandt andet i det stærkt voksende Antal Kvægavlsforeninger med Korthornstyre. I 1914 var der i Jylland 159 Kvægavlsforeningstyre af Korthornsrace eller 26 pCt. af samtlige Kvægavlsforeningstyre i Jylland; i 1917 er Tallet steget til 222 Tyre eller 32.5 pCt. eller $\frac{1}{3}$ af samtlige Foreningstyre.

Bedømmer vi de i 1917 udøvede Bestræbelser for en mere rationel Forbedring af Kvægbestanden her i Landet ud fra den i Kvægavls- og Kontrolforeningerne udførte Virksomhed — og heri gør vi næppe noget urigtigt — da maa vi betegne Situationen som ret tilfredsstillende. Trods forskellige Vanskeligheder for Kvægavls- og Kontrolforeningernes Opretholdelse under denne ejendommelige Situation, hvorunder vi lever, er der dog Fremgang i Antallet af de nævnte Foreninger ogsaa i 1917, om end denne Fremgang er mindre, end den burde have været. Flere Foreninger — navnlig af Kontrolforeninger — har »midlertidigt« lagt sig til at dø; men dette er ikke uden Fare. Det er ikke saa sikkert, at de lever op igen, selv under blidere Kaar end de nuværende. Selv om det er forbundet med Vanskeligheder at skaffe Tyrene den ønskelige Ernæring, saa

maa og kan og skal disse Vanskeligheder overvindes, og det samme gælder overfor Kontrolforeningerne; her maa ikke komme Brud i Kæden eller Huller i vor Viden om det paagældende Avlsmateriale, selv om det er dyrt og tildels vanskeligt at skaffe Kemikalier og tilstrækkelig Arbejdskraft, og selv om de Tal, som Kontrolforeningen giver os, ikke er saa lystelige for Tiden. Her maa sættes haardt mod haardt, og vi maa, naar Fredens Dage atter indtræder, i enhver Henseende staa saa godt rustede som muligt til at kunne optage en baade stor og lønnende Produktion i vore Kvægstalde.

Men selv om nogle baade Kvægavls- og Kontrolforeninger er nedlagte i 1917, saa er der oprettet flere, end der er nedlagt, hvad omstaaende Oversigt for Kvægavlsforeningerne viser.

Fremgangen i det samlede Antal Kvægavlsforeninger i 1917 andrager 68 eller godt 7 pCt., en lignende Tilvækst som fra 1915 til 1916. Fremgangen er mindst paa Fyen, størst paa Sjælland og Bornholm. Vi er nu naaet over det Antal Foreninger, vi havde i 1912, men vi har færre end i 1911.

For Kontrolforeningernes Vedkommende har der, som alt nævnt, ogsaa været nogen Fremgang i det Antal Foreninger, der i 1917 har søgt om Statstilskud, men det er vist desværre mere end tvivlsomt, om dette Antal vil blive holdt til næste Aar, thi nægtes kan det ikke, at Vanskelighederne for Gennemførelsen af denne saa gavnlige Virksomhed er øget betydeligt i Løbet af 1917 og i den tilbagelagte Del af 1918.

I Henhold til Oplysninger i «Lommebog for Mejerister» 1918, hvilke Oplysninger er samlede omkring 1. Oktober 1917, var Antallet af Kontrolforeninger 693 mod 676 i 1916, hvilket er en Fremgang af 17 Foreninger eller 2.5 pCt.; Fremgangen for 1916—17 er mindre end Fremgangen for 1915—16; da var den nemlig 5 pCt. — Der har været Fremgang i Antallet af Kontrolforeninger i samtlige Provinser med Undtagelse af

	1917		1916		1915		1914		1913		1912		1911		1910		1909		1908		1907		1906	
	Foreninger	Tyre	Foreninger	Tyre	Foreninger	Tyre	Foreninger	Tyre	Foreninger	Tyre	Foreninger	Tyre	Foreninger	Tyre	Foreninger	Tyre	Foreninger	Tyre	Foreninger	Tyre	Foreninger	Tyre	Foreninger	Tyre
Jylland med																								
Samsø	631	684	589	642	545	594	543	611	527	584	579	660	675	783	719	828	763	894	783	947	763	890	677	810
Sjælland med																								
Moen	178	190	161	175	155	170	168	183	181	199	207	229	245	270	259	282	282	317	292	328	273	315	250	284
Fyens Stift	108	132	106	126	110	126	109	131	113	125	111	126	118	129	124	139	134	154	142	163	142	169	128	151
Lolland-Falster .	51	74	47	68	35	50	37	44	36	44	45	54	38	47	41	55	46	55	98	54	48	56	50	55
Bornholm	32	36	29	33	29	33	28	34	30	36	30	36	32	41	33	43	30	43	31	42	31	43	30	38
	1000	1116	932	1044	874	973	885	1003	887	988	922	1105	1108	1270	1176	1347	1255	1463	1296	1534	1257	1473	1135	1338

Fyen, hvor Tallet er det samme. Medlemsantallet er steget fra 15.865 til 16.492, men trods det øgede Antal af saavel Foreninger som Medlemmer, er det kontrolerede Antal Køer gaaet ned fra 239.790 til 235.692, hvilket jo er et Udtryk for, at Indskrænkningen af Antal Malkekøer ogsaa indenfor Kontrolforeningerne har gjort sig gældende, hvilket forøvrigt ikke kan overraske. Antal Køer pr. Forening og Antal Køer pr. Medlem er saaledes fremdeles nedadgaaende.

De offentliggjorte Kontrolforeningsregnskaber fra Øerne, hvor Regnskabsaaret gaar fra Efteraar til Efteraar — og saaledes for 1916—17 omfatter Sommerhalvaaret 1917 — viser ret betydelig Nedgang i Mælkemængde og lidt Nedgang i Fedtprocent, og det samme vil for de jyske Kontrolforeningers Vedkommende vise sig for indeværende Regnskabsaar 1917—18 (Foraar til Foraar) og endog i forstærket Grad, da Vinteren 1917—18 har været langt vanskeligere vedrørende Kvægets Ernæring end Vinteren 1916—17.

Det er glædeligt at faa Vidnesbyrd frem om, at Kontrolforeningsarbejdet i de forskellige Provinser som Helhed, alt som Aarene gaar, vinder i omhyggelig og god Udførelse, saa det indsamlede Talmateriale til Brug i Avlens Ledelse herhjemme bliver baade lødigere og fyldigere. Dette er en Tak værd til de Assistenten, saa vel mandlige som kvindelige, der lægger Kræfterne ind i at yde et godt og forsvarligt Arbejde, hvis Betydning er af megen Rækkevidde, og der er i samme Forbindelse Grund til her med Anerkendelse at nævne Betydningen af det gode Samarbejde, der gennemgaaende finder Sted mellem de enkelte Kvægavls- og Kontrolforeningers Fællesledelsers Konsulenter og de paagældende Assistenten. Endnu kan meget dog gøres bedre!

Medens Priserne paa Slagtekvæg og Handelskvæg i det hele har været lavere i 1917 end i 1916, som tidligere paavist, har Priserne paa Avlsdyr atter i 1917 været stigende for de bedste Kvaliteter, omend Handelen

med Avlsdyr som Helhed næppe kan karakteriseres som værende af samme Livlighed, som Aaret forud. — De stigende Priser paa de bedste og gode Avlsdyr er et Udtryk for, at i hvert Fald en Del af de danske Landmænd og Opdrættere har et aabent Øje for, at netop i disse Aar og med Henblik paa Tiden, der kommer, er der den allerstørste Opfordring til at underbygge en lønnende Fedevareproduktion baade nu og siden — gennem Anskaffelse og Brug af saadanne Avlsdyr — fornemmelig Tyre — af hvilke vi med Grund kan vente os, at de gennem deres Afkom vil øge de trivelige og virkelig økomisk produktionsdygtige Dyrs Antal, hvilket fremdeles haardt tiltrænges. Disse Bestræbelser, der her udfoldes, mener jeg, der er Grund til avlsmæssigt at glædes over og at skrive paa Kreditsiden, naar Talen er om holde Kilderne til en fremtidig forsvarlig dyrisk Produktion flydende, forsvarlig i Henseende til saavel Landbrugets Økonomi, som til en god Folkeernæring.

Det gaar i de senere Aar vedrørende Handelen med Avlstyre paa samme Maade, som i Hingstehandelen, at de bedste Avlsdyr sikrer de vedkommende Brugere — her Avlsforeningerne — sig i en ret ung Alder. Der er i og for sig kun Grund til at glæde sig herover, om end der selvfølgelig løbes en vis Risiko, thi det vidner om, at man er vaagen og at man følger med; Risikoen er maaske dog næppe saa stor for Tyrenes som for Hingstenes Vedkommende, og mindre end tidligere, og det er som sagt en Kendsgerning, at de tidlige Handeler bliver hyppigere og hyppigere.

Vedrørende Tyre af jydsk Race, da er de dyrest solgte i 1917 ogsaa de yngste. »Jydsk Husdyravl« har for 1917 Oplysninger om Salg af 38 Tyre, overvejende til Kvægavlsforeninger, til en Gennemsnitspris af 1537 Kr. kontant og 1472 Kr. paa Vilkaar; for 1916 var de tilsvarende Priser henholdsvis 1268 og 1180; af disse 38 Tyre er der 9 Tyrekalve fra 2—11 Maaneder gamle, der i Gennemsnit har kostet 1955 Kr. kontant

og 2005 Kr. paa Vilkaar, og heraf var der atter 3 til 3500 Kr. kontant Stykket og fra 2500—4500 Kr. paa Vilkaar.

Tyre af rød dansk Malkerace har for de bedste Eksemplarer betinget mindst lignende Priser; Kontantsummen er her endog gaaet over 4000 Kr. »Jydsk Husdyravl« har Oplysninger om Salg af en Snes Stykker til en Gennemsnitspris af 1400 Kr. kontant og 1140 Kr. paa Vilkaar. Disse Priser er i god Overensstemmelse med Gennemsnitsprisen for 50 i 1917 til sjællandske Kvægavlsforeninger indkøbte Tyre, hvilken Pris var henholdsvis 1424 og 892. Fra Fyen er der ikke særskilt opgivet Priser for de i 1917 til Kvægavlsforeningerne anskaffede Tyre, men samtlige de 132 Tyre, der i 1917 var paa Kvægavlsforeningernes Hænder, stod i 1917 i en Gennemsnitspris af 1193 Kr. kontant og 1232 Kr. paa Vilkaar, mens Prisen paa samtlige i 1914 værende Tyre i de fynske Kvægavlsforeninger kun var 806 og 732 Kr.

For de i 1917 solgte eller købte Tyre af Kort-hornsrace er Priserne endnu højere. Sydvestjyllands Fællesledelse af Kvægavlsforeninger har i 1917 faaet Til-ladelse til henholdsvis i Foraar og Efteraar at indføre 2 Sendinger Tyre, hovedsagelig fra Ejdersted. I den første Sending paa 28 Tyre fandtes en Del mindre gode Indi-vider. Halvdelen af de 28 solgtes dog ved Auktionen i Gredstedbro til en kontant Gennemsnitspris af 2170 Kr., og de to bedste kostede henholdsvis 5000 og 4200 Kr. Ved Auktionen i Efteraaret 1917 var der 14 Tyre i Ringen, hvoraf 9 solgtes til en kontant Gennemsnitspris af 2680 Kr., og de to dyreste kostede henholdsvis 6800 og 6000 Kr. — Gode Kvier har kostet 1000—1200 Kr. De i 1917 til Sydvestjyllands Fællesledelsers Kvægavlsforeninger ialt indkøbte 39 Tyre har i Gennemsnit ko-stet 1941 Kr. og en Ubetydelighed paa Vilkaar. I Ribe Amts vestre Fællesledelse var Gennemsnitsprisen paa 14

i 1917 indkøbte Tyre 1600 Kr. kontant og 400 Kr. paa Vilkaar.

Anvendelsen af det stadig lige virksomme Hjælpe-middel i Arbejdet for Husdyravlens Fremme, som vi har i Dyrskuevirksomheden, syntes en Overgang stærkt truet for 1917, idet det saa ud til, at vi slet ingen Dyrskuer skulde have faaet. Grundet paa formentlige Trafikvanskeligheder blev det fra Landbrugsministeriet kundgjort, at Statsskuerne skulde aflyses, ligesom der fra dette Ministerium rettedes en Henstilling om Undladelse af Afholdelse af Fællesforeningernes og Landboforeningernes Dyrskuer. Disse Henstillinger fra Landbrugsministeriet kom imidlertid paa et Tidspunkt, hvor Forberedelserne til de paagældende Skuers Afholdelse — baade Statsskuerne og Landboforeningernes Dyrskuer — allerede var vidt fremskredet.

Ved en af et stort Flertal af Statsskueformændene indsendt Forestilling om det højst uheldige i ikke at kunne afholde Statsskuer lykkedes det dog at faa Landbrugsministeriets Billigelse af, at Statsskuerne gennemførtes paa Betingelse af, at de til Statsskuerne indmeldte Dyr ikke befordredes ad Jernbanen. For Hingstenes Vedkommende, der kunde gaa til Skuepladsen ad Landevejen, trods ofte lange Afstande, blev Repræsentationen paa Statsskuerne upaavirket af den stillede Betingelse. Anderledes for Tyrenes Vedkommende, hvor de lange Afstande umuliggjorde alle Tyres Fremstilling paa de respektive Skuer, og en tilladt Hjemmebedømmelse — men uden Pengepræmier — traadte da i Stedet for de Dyrs Vedkommende, hvor Afstanden lagde uovervindelige Hindringer i Vejen for at møde frem paa Skuepladserne, men dette medførte selvfølgelig, at Fremstillingen paa Statsskuerne delvis — ja gennemgaaende — var meget begrænset. Henstillingen om, at Landboforeningerne undlod at afholde Dyrskuer, fik ingen nævneværdig Følge. At de provinsielle Fællesforeninger maatte opgive deres store Fællesskuer, var

de forud for Ministeriets Henvendelse selv ganske paa det rene med.

Foreningen af jydsk Landboforeninger lod imidlertid, i Steden for det til Afholdelse i Hjørring bestemte Ungskue for hele Provinsen, afholde Amts-Ungskuer i Forbindelse med det paagældende Amts Statsskue og som Regel ogsaa sammen med den lokale Landboforenings Dyrskue. Disse Amts-Ungskuer — der kun medtog saadanne Hingste og Tyre, der tidligere var indmeldt til Ungskuet i Hjørring — kunde selvfølgelig ikke blive en fuld Erstatning for et samlet Ungskue, hverken i Henseende til Fuldkommenheden af en sammenlignende Bedømmelse af Provinsens unge Avlsdyr, ej heller til Skuernes Betydning som Omsætningssted for Avlsdyr eller til deres Betydning som Undervisningsapparat, men de havde, med Undtagelse af et enkelt Amt, en meget god Tilslutning og var i det hele taget vellykkede og paaskønnede af Opdrætterne, lige som Besøget var særdeles godt. Et fast Dommerhold for baade Hingste og Tyre udførte Bedømmelsen ved samtlige Skuer; der blev efter samtlige Skuers Slutning offentliggjort en Liste over den foretagne Premierings Udfald med tilhørende Beskrivelse, lige som der var blevet offentliggjort et samlet Katalog over de til Skuerne anmeldte Dyr.

Landboforenings-Dyrskuerne afholdtes omtrentlig i sædvanlig Udstrækning, og Tilslutningen til disse var — med Henblik paa de ekstraordinære Forhold, under hvilke vor Kvægavl og vort Kvægbrug er stillet i disse Krigens Aar — gennemgaaende meget god, lige som Besøget var godt. Vedrørende Transporten ad Jernbanen for de unge Dyrs Vedkommende, saavel til Amts-Ungskuerne, som til Landboforeningernes Dyrskuer, blev der ingen Hindringer lagt i Vejen, saaledes som Tilfældet var for det lille Tal af ældre Dyr til Statsskuerne. Ekstratog blev selvfølgelig ikke sat i Gang, men baade Trafiken med Mennesker og Dyr blev besørget tilfreds-

stillende, selv om ikke alle kom med det Tog, de havde tænkt sig.

Som et betydningsfuldt Supplement til den hidtidige Afkomsbedømmen af Tyre, dels som denne er foretaget af de respektive Statstyreskuekommissioner — hvor den dog er temmelig begrænset i Henseende til Afkommets Antal — dels som den er sket af Afkommet for at belyse Tyrenes Nedarvningsevne med Hensyn til Mælkeydelse og Fedtprocent i Henhold til Loven af 1912, der kræver Kontrolforeningsindberetninger om Ydelsen af de enkelte Køer og disses Bearbejdning og Materialets delvise Offentliggørelse, skal nævnes den af de samvirkende sjællandske Landboforeninger i 1917 gennemførte Bedømmelse af Afkom efter allerede afgaaede Tyre. Der er i det forløbne Aar foretaget Bedømmelse af Afkom efter 8 Tyre paa Sjælland. Arbejdet med Bedømmelse, Klassificering og Beskrivelse af dette Afkom har den paagældende Statstyreskuekommission paataget sig, og Foreningernes Konsulent har forestaaet en supplerende Beskrivelse af de paagældende Samlinger. Ved Fremstillingerne er der forlangt mindst 75 pCt. af alt Afkom over 1 Aar gl., og de har kun omfattet Afkom efter Tyre, der bevislig har øvet heldig Indflydelse i Retning af god Mælkeydelse og høj Fedtprocent. Tyrene er udpegede af de samvirkende sjællandske Landboforeningers Udvalg for Kvægavlen. Igenem denne Foranstaltning (Bedømmelse, Klassificering og Beskrivelse) tilsigtes Tilvejebringelsen af et Overblik over, hvilke Anlæg de vedkommende Tyre har besiddet og givet i Arv til Afkommet, og derved at erholde et Holdepunkt ved Bedømmelsen af Værdien af Stamtavler, i hvilke de paagældende Tyre optræder.

Faareholdet er i disse Krigens Aar i stadig og ret stærk Nedadgaen, hvilket Kreaturtællingerne nok-

som viser. I Juli 1914 var der 515 Tusinde Faar og Lam, i Juli 1917 var der 480 Tusinde, hvilket er en Nedgang af 6.7 pCt., der falder med 7.8 pCt. paa Øerne og 6.5 pCt. i Jylland. Tællingen i Februar 1918 viste kun et samlet Antal af 247 Tusinde mod 268 Tusinde i Februar 1917, hvilket er en Nedgang af 7.7 pCt.; de lave Tal for sidstnævnte Tællinger, jævnført med Juli-Tællingerne, hidrører jo fra, at i Februar Maaned er kun et meget lille Mindretal af Lam fødte.

Det vil med nogen Rimelighed kunne forventes, at denne Nedgang i Faareholdet her i Landet i indeværende og kommende Aar ikke vil foregaa i samme Forhold som tidligere. Det maa vel endog i Betragtning af de meget høje Priser paa Faareavlsprodukter — særlig paa Uld og Talg — kunne forventes, at Faaret, som det Husdyr, der i langt større Grad end Kvæget, er i Stand til at kunne yde en lønnende Produktion paa »indskrænket Kost«, fordi det er mere nøjsomt og i Henhold til Behov og Beklædning kan bjerge en langt større Part af sin Føde i det frie end Kvæget, under de for Kvæget vanskelige Ernæringsforhold — Mangel paa Kraftfoder — vil have en Chance nu, som ikke kendt i mange Aar. At nogen Udvidelse af Faareholdet i Almindelighed, og særlig i de magre Egne, vil kunne være en Forretning baade relativt og absolut, forekommer mig ret sandsynligt. En fortsat Nedgang under disse Forhold, der jo desværre synes at kunne vedvare en god Stund endnu, maa derfor forekomme ganske umotiveret, mens en Tilvækst derimod maa anses for saare ønskelig og velbegrundet. Jeg maa derfor ogsaa forudsætte, at der, uden at der skrides til indgribende Tvangsforanstaltninger for at søge Faarebestanden opretholdt eller forøget — saadanne er jo paa Tale —; i de gode Konjunkturer for Faareavlsprodukter og i den stigende Trang til saavel Uld som Talg vil være en naturlig Anledning til nu at søge Faareholdet øget og samtidig Avlen forbedret.

At man fra de bevilgende Myndigheders Side ganske har underkendt Betydningen af at støtte Faareavlen i dette Land i de senere Aar paa anden Maade end gennem Præmiering paa Dyrskuer, derom vidner jo tydeligt nok den Kendsgerning, at man i 1912 unddrog Faareavlen det beskedne Tilskud paa 5000 Kr. aarlig, der til Støtte for en rationel ledet Faareavl var indsat i Husdyrloven af 1902, hvilket Beløb gennem Fordeling til Faareavlsforeningerne havde baaret meget store Renter.

Priserne paa Avlsdyr (Faar) var i 1917 at kalde gode. I Efteraaret 1917 var der livlig Handel med gode Vædderlam af baade Oxforddowns- og Leicester-Racen, og ligesaa med gode Gimmerlam til Tillæg. For Vædderlam fra gode Besætninger betaltes der fra 100 til 200 Kr. Stykket, for Gimmerlam fra 100 til 150 Kr. Forpagter Sloth, der fra Foraaret 1918 har fratruadt sin Forpagtning af Bygholm, har i Efteraaret 1917 reduceret sin særdeles gode Faarebestand af Oxforddowns i ret betydelig Grad, idet han har solgt 2 Væddere à henholdsvis 800 og 400 Kr., 15 Faar à 325 Kr., 6 Vædderlam à 160 Kr. og 13 Gimmerlam à 142 Kr. Stykket gennemsnitlig. Det er at haabe, at dette gode Avlsmateriale, der saaledes nu er spredt baade til Øerne og Jylland, maa komme paa Hænder, hvor der er gode Betingelser for, at det udnyttes dygtigt og rationelt, saa det dygtige Avlsarbejde, Forp. Sloth har udført gennem Oparbejdelsen af sin fortrinlige Oxforddownsbesætning paa Bygholm, maa komme Faareavlen mest mulig til gode.

Arbejdet til Fremme af rationel Gedeavl her i Landet synes at være i god Gænge. Gennem Landhusholdnings Selskabets Udvalg for Gedeavlens Fremme er der allerede udrettet et fortjenstfuldt Arbejde, der bl. andet har resulteret i Oprettelsen af 11 Avlscentre, 53 Gedeavlsforeninger, 2 Opdrætningsanstalter for Lam, Kontrollering af Gedernes Mælkeydelse og Fedtprocent,

Præmiering af gode Gedestalde m. v. Der bør fremtidig ved de officielle Kreaturtællinger sørges for, at den for Gederne foretagne Optælling foretages saaledes, at den giver et virkeligt Billede af Gedeholdets Størrelse og Betydning her i Landet, hvilket den sidst foretagne Tælling ingenlunde gav, idet — saavidt vides — kun Gederne blev talte hos saadanne Ejere, der tillige var i Besiddelse af andre Husdyr.

Vore Husdyrs Sundhedstilstand har i 1917 som Helhed været god. De enkelte sporadiske Tilfælde af Mund- og Klovsyge i Aarets første 6 Maaneder har været uden Betydning. Ialt har der i denne Periode kun været stillet 17 Besætninger under offentlig Kontrol, nemlig 15 paa Øerne og kun 2 i Jylland. I 1916 var der 586 Besætninger under Kontrol og i 1915 var Tallet 6500.

Af Litteratur udkommen i 1917 vedrørende vort Husdyrbrug skal her foruden en hel Række Stambøger over de forskellige Husdyr og en lang Række Beretninger fra de provinsielle Kvægavls- og Kontrolforsøgs-Fællesorganisationer nævnes det af Landhusholdnings-Selskabet prisbelønnede og udgivne Skrift om »Kvægfødning« af Fodermester *L. Okholm*, samt »Husdyrenes Sygdomme« af Dyr læge *Aage Brieg*. Endvidere Prof. *W. Johannsen's* »Arvelighed«, der omhandler Problemer, der i fremtrædende Grad maa interessere Husdyrbrugets Mænd. Af udenlandsk Litteratur vil *Nils Hansson's* »Handbok i utfodringslära« finde megen Paaskønnelse her i Landet. »Andelsbevægelsen i Danmark«, udgivet af Andelsudvalget, udarbejdet af *H. Hertel*, er afsluttet i 1917. I dette fortrinlige Værk findes der værdifulde Fakta til Belysning

af det organisatoriske Arbejde for Fremme af Danmarks Husdyravl.

| —

Blandt de Mænd, der er afgaaet ved Døden i 1917, og hvis Indsats i Arbejdet for Fremme af dansk Husdyravl og Husdyrbrug gør dem selvskrevne til at blive mindet i denne Oversigt, skal nævnes Hofjægermester *Fr. Friis*, død 29. Januar 1917, der, dels som Formand i Foreningen af jydsk Landboforeningers Husdyrudvalg, dels som Forstander for Forsøgslaboratoriet, har været med virksomt og kendeligt at præge Vilkaarene for rationel Avl og Fodring af vore Husdyr, samt Gaardejer *Ove Nielsen*, Stautrup ved Aarhus, død 24. April 1917, hvis Gerning, som Opdrætter af jydsk Kvæg, vil sikre hans Navn en hæderfuld Plads i den jydsk Kvægavls Historie.

=====